

BULLETIN

NORDISKA INVESTERINGSBANKEN • FEBRUARI 2003

Investeringar
för renare
energi

Europas energiförsörjning kräver investeringar

Matias Unskyla

»Utvidgningen av EU österut medför stora investeringsbehov.«

Säker energiförsörjning är en av grundförutsättningarna för en välfungerande ekonomi. Europa har framför sig stora utmaningar på energiområdet. Utvidgningen av Europeiska unionen med tio nya medlemsländer, verkställandet av en gemensam energimarknad för hela EU/EEA-området, klimatförändringar och förpliktelserna enligt Kyoto-protokollet om minskning av utsläpp av klimatgaser är nya element till den redan komplicerade uppgiften att säkra en pålitlig energiförsörjning för Europas ekonomiska tillväxt.

Europas energipolitik riktas mot både efterfråge- och utbudssidan. Åtgärder för ökat energisparande och effektivitet bör prioriteras. Detta gäller inte minst energiförbrukningen för

byggnader och biltrafik. Målinriktad beskattning av energi kan spela en viktig roll vid förbättrande av försörjningsbalansen. På utbudssidan är det viktigt att utveckla en bred och diversifierad bas för energiproduktionen med huvudvikt på energikällor med minsta möjliga belastning på miljön och klimatet. Förverkligandet av en öppen gemensam europeisk marknad för energi kommer förhoppningsvis på sikt att leda till mer effektivt utnyttjande av tillgängliga energiresurser och infrastruktur.

Även med framgångsrik energipolitik blir Europa i växande grad beroende av import för sin energiförsörjning. I detta sammanhang kommer geopolitiska överväganden in i bilden. Goda relationer med energiexporterande länder och en välfungerande infrastruktur som på ett säkert sätt förbinder de europeiska marknaderna med dem är av allra största vikt för framtida säkerhet och välbefinnande i Europa.

Dessa framtidsutsikter innebär stora investeringsbehov inom energisektorn. Liberalisering-

en av Europas energimarknader medför t.ex. behov för omfattande utrustning och system som ger elkonsumenterna frihet att välja kraftleverantör. Utvidgningen av EU österut medför stora investeringsbehov för att länka kandidatländernas distributionssystem till Väst Europas system. Energieffektivisering och minskning av skadliga utsläpp från kraftproduktion och energiförbrukning kräver också omfattande investeringar. Gasledningar från Norge och Ryssland till övriga delar av Europa är viktiga exempel på stora infrastruktursatsningar som kommer att behövas i en nära framtid. En gasledning på Östersjöns botten från Ryssland via Finland till Tyskland kan tjäna som ett framstående exempel. Ett transmissionsnätverk som förenar Östersjöländerna med det nordiska elnätet – Nordel – är ett annat.

Nordisk industri har stort kunnande, expertis och erfarenhet på alla ovannämnda områden. Detta borde skapa goda möjligheter för nordiska företag som är specialiserade på energilösningar, både gällande utrustning och system, såväl på hemmaplan som utanför Norden under kommande år.

Nordiska Investeringsbanken har under hela sin verksamhetstid fokuserat på energisektorn. Vi på NIB ser fram emot att bistå den nordiska industrin som utan tvekan blir en viktig aktör för att bemöta de stora utmaningar som den europeiska energisektorn nu står inför. Här finns det spännande uppgifter att vänta.

Jón Sigurðsson
Januari 2003

HUVUDKONTOR

Fabiansgatan 34
PB 249
FIN-00171 Helsingfors
Finland
Telefon +358 9 18 001
Telefax +358 9 1800 210

ÖVRIGA KONTOR

KÖPENHAMN

Landgreven 4
DK-1301 København K
Danmark
Telefon +45 33 144 242
Telefax +45 33 322 676

OSLO

Dronning Mauds gate 15
(hos Eksportfinans)
N-0119 Oslo
Norge
Telefon +47 2201 2201
Telefax +47 2201 2202

REYKJAVÍK

Kalkofnsvegur 1
(i Seðlabanki Íslands
byggnad)
IS-150 Reykjavík
Ísland
Telefon +354 5 699 996
Telefax +354 5 629 982

STOCKHOLM

Kungsträdgårdsgatan 10
(Jernkontorets fastighet)
S-111 47 Stockholm
Sverige
Telefon +46 8 5662 6592
Telefax +46 8 5662 6537

SINGAPORE

78 Shenton Way # 16-03
Singapore 079120
Telefon +65 6227 6355
Telefax +65 6227 6455

4 Kommunikation och förståelse

TEMA: ENERGI I BALTIKUM S. 6-9

6 Grönt och effektivt är nyckelord

8 Estnisk elproduktion följer miljönormer

9 Lettisk storsatsning på effektivare transmission

9 Danska elledningar under jorden

10 Panorama

12 Föregångare inom livsmedelsteknologi

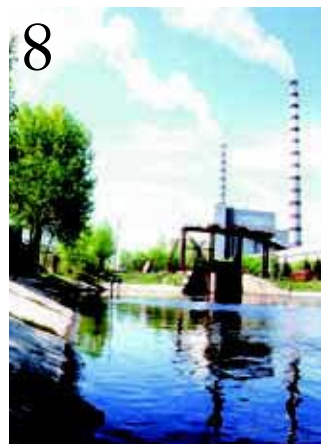
14 Aktuellt inom Nordiska finansgruppen

15 Nordiskt samarbete i 50 år

16 Aktuellt

18 NIB i korthet

19 Delårsbokslut

BULLETIN

NIB:s kundtidning utkommer på
danska, engelska, finska och svenska.

REDAKTION

Jamima Löfström, chefredaktör
Linda Hintze, Gunilla Nyman, Pelagia
Pekonen och Pamela Schönberg

Layout Lowe & Partners, Helsingfors
Tryck Nomini, Helsingfors

UTGIVARE

NORDISKA INVESTERINGSBANKEN
Fabiansgatan 34
PB 249
FIN-00171 Helsingfors, Finland
Telefon: +358 9 18 001
Telefax: +358 9 1800 210
Internet: www.nib.int
E-post: info@nib.int

ADRESSÄNDRINGAR

Telefax: +358 9 612 14 17

Omslagsfoto
Toomas Tuul

Kommunikation och förståelse viktigast

Det viktiga är att vi förstår varandra och lär känna varandra. Därför måste vi kunna kommunicera. Det säger Bjarne Mørk-Eidem när han blickar tillbaka på sina många år inom nordiskt samarbete och sina år i Nordiska Investeringsbankens kontrollkommitté.

Nordiskt samarbete är inte enbart vackra festtal eller en angelägenhet för politiker utan något som ligger djupt förankrat bland folket. Det anser Bjarne Mørk-Eidem – en veteran i nordiska sammanhang som upplevt det mesta under sina över 30 år av aktivt nordiskt engagemang. Han känner sig lyckligt lottad som fått vara med så länge i det nordiska samarbetet och kunnat följa med hur det utvecklats på olika områden. Mørk-Eidem har bland annat varit norsk samarbetsminister och medlem av Nordiska rådet tills han år 1990 valdes till riksrevisor i Norge.

Bjarne Mørk-Eidem ledde verksamheten inom Föreningarna Norden i många år och talar därför varmt om den viktiga roll de haft i att utforma det nordiska. Särskilt nämner Mørk-Eidem Nordkalottsamarbetet, som blivit en viktig mötesplats för de nordliga områdena. Där tog Föreningen Norden initiativet och Nordiska rådet kom senare med.

– Rådet har på sätt och vis blivit det utövande organet för Föreningarna Norden. Det är i Föreningarna Nordens historia som basen för det nordiska samarbetet föddes. Samarbetet hade aldrig haft så stor legitimitet bland befolkningen om det inte hade haft det starka stödet från medborgarorganisationerna, säger Bjarne Mørk-Eidem. Grunden till det parlamentariska samarbetet lades inom bland annat idrott och fackligt samarbete.

Bjarne Mørk-Eidem instämmer inte i påståendet om att det nordiska samarbetet skulle ha förlorat i betydelse i och med EU-medlemskapet. EU har snarare inne-

burit en utvidgning och fördjupning av det nordiska samarbetet.

– Det är enklare att samarbeta när ramarna är större.

Under årens lopp har det nordiska samarbetet ställts inför också stora utmaningar. Debatterna som förts har varit många och ingående, men fruktbara. Mötena har kunnat vara direkt stormiga, minns Bjarne Mørk-Eidem.

– Det har varit fantastiskt att som politiker få uppleva allt samarbete och all debatt. Jag har deltagit i lika hårda politiska debatter i Nordiska rådet med politiker från ett annat nordiskt land som med norska politiker på hemmaplan.

Nytan av det nordiska samarbetet kommer ständigt upp till diskussion i olika sammanhang, inte minst när det nordiska ställs mot samarbetet inom t.ex. EU. En evaluering i mitten av 1990-talet av den nordiska nyttan hos de nordiska institutionerna, ledde till att ett tiotal institutioner lades ned. På den tiden orienterade sig rådet mot Europa, efter att också Finland och Sverige gått med i EU. Mørk-Eidem säger att han förundrat sig starkt över definitionen av begreppet ”nordisk nytta” och ställer sig kritisk till det att man utgått från ekonomiska kriterier.

– Bland annat kulturen, som vanligen kostar pengar, blir då nedprioriterad. Att säga att allt är i ordning för att det går bra ekonomiskt kan vara orättvist och ensidigt.

Nu är det nordiska samarbetet allt mer fokuserat på Baltikum. Det är en helt naturlig utveckling, där det är naturligt att

BJARNE MØRK-EIDEM ÄR

- Norges riksrevisor sedan 1990,
- före detta stortingspresident, minister i den norska regeringen och parlamentsledamot,
- ordförande i NIB:s kontrollkommitté,
- mångårig ordförande i Föreningarna Nordens förbund och Föreningen Norden i Norge.

också NIB deltar. Ursprungligen kom banken till för de nordiska länderna. I dag ser vi att Norden blir för litet på en del områden. Östersjön är ett viktigt arbetsfält i miljösammanhang och ett exempel på att perspektivet förskjutits då gränserna suddats ut. Föreningarna i Norden kommer inte enbart från de nordiska länderna.

– Det är glädjande att NIB:s lån till de baltiska länderna numera inte är några särskilda lån med speciella garantier utan registreras som ordinarie långivning, i linje med lån till det övriga Norden. Också den insats som nu sker på Nordkalotten, i nordvästra Ryssland och Barentsområdet är otroligt viktigt. Jag är glad för att moderniseringsarbetet i smältverken i Petjenga Nickel på Kolahalvön har kommit igång. Det är en fjäder i hatten inte minst för NIB. Projektet är av stor vikt för hela Nordkalotten, Norge, Sverige och Finland.

Mørk-Eidem känner väl till NIB:s verksamhet. Han är sittande ordförande i bankens kontrollkommitté och en av dem som var med när banken grundades.

– NIB har spelat en inte oväsentlig roll under de drygt 25 år som banken har verkat. Den är också något av det mest kraftfulla som Nordiska rådet har varit med om att skapa under sin 50-åriga historia, säger Bjarne Mørk-Eidem med viss stolthet.

Förhandlingar om en nordisk investeringsbank hade förts sedan 1960-talet, men ärendet tog fart 1975 då grundandet av banken var det huvudsakliga ärendet på Nordiska rådets extrasession.

– Det rådde oenighet om banken skulle grundas och diskussionen gick het, minns Mørk-Eidem. NIB är en politisk bank som upprättades efter en stor politisk strid. Bland annat ansåg de konservativa i Norge och Danmark samt kommunisterna i Finland att det inte fanns behov för en dylik bank.

Men Mørk-Eidem anser att banken genom sin verksamhet klart har visat att behovet funnits. NIB kom till som ett experiment som senare har visat sig vara mycket lyckat.

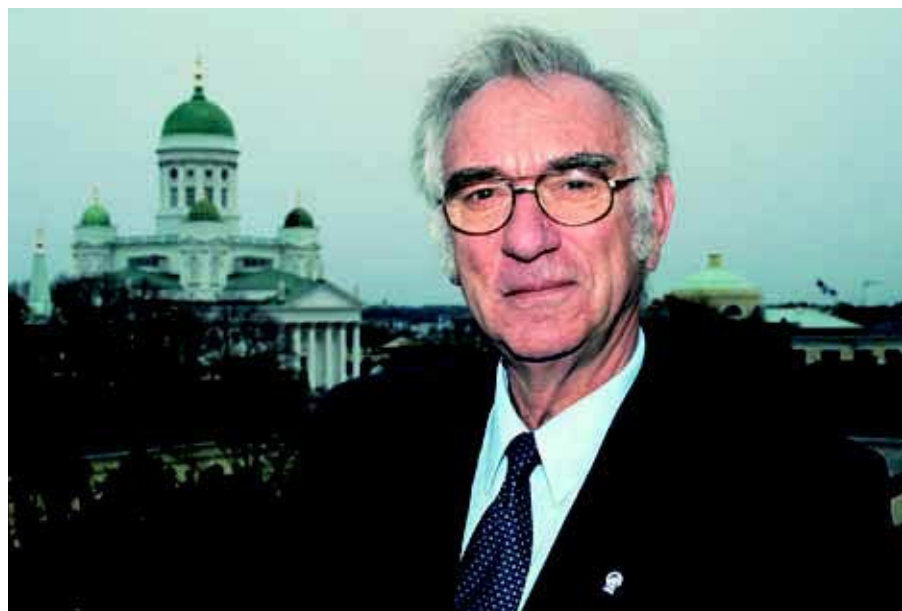
– NIB i dag framstår som det kanske mest lyckade projektet i nordiskt samarbete, sett ur både ekonomisk synvinkel och med tanke på effekterna på hela Norden. Banken har också haft en stor betydelse för de enskilda länderna och utvecklingen av deras näringsliv. Jag har kunnat följa med utvecklingen på nära håll och kan säga att den har varit fantastisk.

NIB:s kontrollkommitté är ett särskilt kontrollorgan med uppgift att övervaka att bankens verksamhet bedrivs i överensstämmelse med stadgarna och den svarar för revisionen. Kommittén avger årligen en revisionsberättelse till Nordiska ministerrådet. Ledamöterna är tio – två från vart nordiskt land. Fem av medlemmarna väljs av Nordiska rådet som representanter för parlamenten och fem utnämns av de enskilda regeringarna som regeringsrepresentanter. Ordförandeskapet roterar mellan de nordiska länderna.

– Nu är det dags av ge plats åt nya krafter, säger Bjarne Mørk-Eidem som i tre repriser varit ordförande. Han har nyligen meddelat att han avgår från kontrollkommittén under 2003 efter sammanlagt tolv år.

Enligt Mørk-Eidem är den oavhängiga kontrollkommittén till konstruktionen unik i sig, men har visat sig fungera ändamålsenligt. Kommittén utnämns av ägarna och den övervakar att banken verkar i enlighet med ägarnas önskemål. Riksrevisionen tillägger att det är kontrollkommittén som väljer fackrevisor för banken.

»NIB har haft en stor betydelse för hela Norden, de enskilda länderna och deras näringsliv.«

Pamela Schimberg

Bjarne Mørk-Eidem, avgående ordförande i NIB:s kontrollkommitté.

Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets roll kunde enligt Bjarne Mørk-Eidem ha betonats mer. Nordiska rådets största betydelse är att den fungerat som viktig kommunikationskanal för nordiska politiker. På denna mötesplats har man kunnat utväxla idéer och tankar, samt

kunnat lära av varandra. De nordiska samhällena är förhållandevis lika varandra idag; Nordiska rådet och det nordiska samarbetet generellt har varit en bidragande orsak till detta.

– Samarbetet har gett mig otroligt mycket och också gjort mig till en bättre politiker. Jag har varit privilegierad som har fått vara med så länge och fått se så mycket.

Språkförståelse och förmågan att kunna kommunicera med varandra är egentligen något av det viktigaste som finns, hävdar Bjarne Mørk-Eidem. En fungerande kommunikation är vad som behövs för att man ska kunna utveckla tillit och möjligheter för samarbete. Det viktiga är att vi förstår varandra och lär känna varandra. Engelskan har hjälpt oss att få kontakt

med en del nordbor som vi annars inte hade kunnat kommunicera med. Det är därför snarare en styrka än en fara med engelskan, menar han.

Mycket är gjort men också ogjort i banken vars ägare har varit mycket försiktiga.

– Jag anser att ägarna kunde ha gett banken något större spelrum och möjligheter. Det kommer den nog att få i framtiden, men saker och ting tar alltid bara lite mer tid än man först har trott. NIB är en ung bank men har på många olika områden bidragit till en positiv utveckling och förståelse mellan de nordiska länderna. Och det var ju avsikten med banken när den grundades, säger Bjarne Mørk-Eidem. ■

Grönt och effektivt är nyckelord för baltisk energi

Estniska Eesti Energia och Latvenergo i Lettland satsar på effektivitet och miljövänliga lösningar. Bolagens omfattande investeringar finansieras bland annat med långfristiga lån från NIB.

Den baltiska energisektorn genomgår stora förändringar. Som ett resultat av det kommande EU-medlemskapet kommer energimarknaderna att öppnas och det gäller att säkerställa att verksamheten är konkurrenskraftig.

I Estland producerar Eesti Energia största delen av landets el och värme i två kraftverk drivna med oljeskiffer i landets nordöstra del i staden Narva. Brytningen och förbränningen av oljeskiffer orsakar allvarlig negativ miljöpåverkan. Under sommaren 2002 inleddes den tredje fasen i ett omfattande investeringsprogram, vars syfte

främst är att minska på miljöbelastningen. Eesti Energia investerar i två nya ångpannor till oljeskifferkraftverken i Narva och i modernisering av andra produktionsanläggningar. Investeringarna bidrar till att

»Miljölagstiftningen genomgår stora förändringar.«

kraftigt minska på bl.a. svavel- och stoftutsläppen. Också bolagets transmissions- och distributionsnät ska moderniseras och effektiviseras. De nya kraftverksenheterna uppfyller EU:s utsläppsnormer.

Det statsägda Latvenergo i Lettland genomför omfattande investeringar i transmissions- och distributionsnätet genom att ny, effektiv och miljövänlig

teknologi installeras. Verksamhetsplanerna omfattar även ny kraftproduktion och omfattande investeringar i vattenkraftverken vid floden Daugava, som står för ca 70 procent av landets elproduktion.

– Förutom de rent ekonomiska fördelarna leder investeringarna också till positiva miljömässiga konsekvenser, berättar Mara Kalnina, chef för Latvenergos miljöverksamhet.

Fyra av Latvenergos anläggningar har fått certifiering för miljö- och kvalitetsstandarder enligt ISO 14 001 och ISO 9 001 och även övriga anläggningar kommer att certifieras.

– Vårt största kraftvärmeverk, fortsätter Kalnina, som drivs på främst gas men också tjock eldningsolja, följer nu det obligatoriska EU-direktivet om förebyggande och kontroll av föroreningar. Den kommande renoveringen av vårt andra kraftvärmeverk, det äldsta, kommer också att leda till mycket positiv miljöpåverkan då vi installerar modern teknologi för kraftproduktion.

I och med att de baltiska länderna högst troligt ansluts till EU våren 2004 håller den baltiska miljölagstiftningen på att genomgå stora förändringar. Om några år måste all miljölagstiftning följa EU:s direktiv. Estland och Finland har dessutom ett avtal som gäller begränsningar av de estniska utsläppen. Senast år 2005 ska svavelutsläppen i Estland minska med 80

procent från utsläppsnivån år 1980. Investeringarna i Narva-verken kommer att hjälpa Eesti Energia att fullfölja EU:s normer och Estland att följa avtalet med Finland.

Eesti Energia förhandlade i flera år med det amerikanska kraftbolaget NRG Energy om en privatisering av kraftverken i Narva men förhandlingarna avbröts i början av 2002. Den estniska regeringen beslöt att bolaget först ska stärkas finansiellt och verksamheten utvecklas, och sköt beslutet om en eventuell privatisering på framtiden. Under sommaren 2002 erhöll Eesti Energia samma kreditvärdighet som den estniska staten av både Standard & Poor's och Moody's för sin långfristiga upplåning.

I Lettland har regeringen redan i slutet av år 2000 beslutat att uppskjuta planerna på att privatisera Latvenergo. Beslutet fattades för att man ville förstärka bolagets verksamhetsförutsättningar inför den kommande öppningen av energimarknaden. Genom beslutet ville den lettiska regeringen säkerställa att Latvenergos nuvarande verksamhet är internationellt konkurrenskraftig då marknaden öppnas.

– Erfarenheter från de nordiska länderna visar att energiverksamheten kan utvecklas effektivt i statlig ägo, berättar Lauri Johnson, NIB:s regionchef för Baltikum.

– I Norden har produktionen och distributionen privatiserats medan transmissio-

nen drivs av separata bolag med riksfattande verksamhet. Så kommer lösningen antagligen att bli också i de baltiska länderna.

Både i Estland och Lettland fastställs energipriset för närvarande av de nationella energiinspektoraten. Enligt lagarna i båda länderna bör energitarifferna fastställas till en sådan nivå att elproduktionen och långsiktiga investeringar kan säkerställas. Tarifferna tryggar tillsvidare bolagens verksamhet. Verksamhetsförutsättningarna kan komma att ändras efter hand som energimarknaderna öppnas och bolagen måste klara sig på egen hand i en öppen konkurrens. Därför satsar energibolagen på att effektivisera sin verksamhet och t.ex. minska på förlusterna i transmissionen och distributionen.

De baltiska länderna har överskottskapacitet på elproduktion och el exporteras

från Estland och Litauen till Lettland och nordvästra Ryssland via ett nät som sköts av en gemensam distributionscentral, DC Baltija i Riga. Lettland importerar el, förutom från de två andra baltiska länderna, även från Ryssland. Då den ena reaktorn i det litauiska kärnkraftverket i Ignalina stängs år 2005 enligt överenskommelse med EU, kommer den överskottskapacitet som finns i Baltikum att minska. Den andra reaktorn i Ignalina ska enligt planerna stängas 2009.

Tillsvidare förekommer det inte elhandel mellan de baltiska och de nordiska länderna. Eesti Energia och Latvenergo spelar en viktig roll i det planerade framtida elsamarbetet mellan Baltikum och Norden. Tanken är att bygga en högspänningskabel under Finska viken mellan Estland och Finland. En annan förbindelse planeras mellan Litauen och Polen. Polen och Sverige har sedan tidigare en gemensam högspänningskabel.

– **Lånen till Latvenergo** och Eesti Energia gör NIB till den största externfinansieraren inom den baltiska energisektorn. NIB har också finansierat ett stort antal mindre kommunala fjärrvärmeinvesteringar inom energisektorn i Baltikum, berättar Lauri Johnson. ►

Turbinerna i Eesti Energias produktionsanläggningar i Narva blir effektivare och miljövänligare i och med bolagets omfattande investeringar.

Estnisk elproduktion följer miljönormer

Genom omfattande investeringar ska Eesti Energia uppfylla kraven i EU:s utsläppsdirektiv och hjälpa Estland att uppnå miljömässiga mål som man avtalat om med Finland.

Det statsägda Eesti Energia är ett aktiebolag som direkt eller via dotterbolag äger landets krafttransmissionsnät, en stor del av eldistributionen och merparten av kraftproduktionen i landet. I energikoncernen ingår också ett oljeskifferbolag som äger största delen av landets oljeskiffertillgångar och svarar för brytningen av oljeskiffer. Två av Eesti Energias kraftverk drivs med oljeskiffer. Det är oljeskiffret som hittills orsakat det största miljöproblemet, med t.ex. stora svavel- och stoftutsläpp.

Eesti Energias elproduktion uppgår årligen till ca 7 100 GWh (gigawattimmar), varav 5 200 GWh säljs på den lokala marknaden och nästan 1 000 GWh exporteras till Lettland och Ryssland. Bolagets värmeproduktion är ca 2 500 GWh.

Eesti Energia är Estlands största företag och sysselsätter ca 10 000 personer.

Bolagets omsättning i slutet av bokslutsåret 2001/2002 uppgick till ca 332 miljoner euro.

NIB har tidigare beviljat Eesti Energia två långfristiga lån på totalt 28 miljoner euro för miljöinvesteringar. Under sommaren 2002 avtalade Eesti Energia och NIB om ett lån på 60 miljoner euro som är avsett för två nya ångpannor till kraftverken i Narva och fortsatt rehabilitering av bolagets andra produktionsanläggningar. Dessutom ska lånet gå till att modernisera och effektivisera transmissions- och distributionsnätet och till investeringar i gruvverksamheten. Parallellt med NIB:s lån beviljade tyska KfW ett långfristigt lån som motsvarar NIB:s engagemang till Eesti Energia. Detta lånepaket utgjorde förutsättningen för att Eesti Energia skulle kunna finansiera sina stora investeringar.

Syftet med investeringarna är att säkerställa Eesti Energias konkurrenskraft på den baltiska energimarknaden. Dessutom väntas omfattande positiva miljökonsekvenser, koldioxidutsläppen från Narva-verken beräknas minska med 630 000 ton per år. Vidare beräknas bolagets stoftutsläpp minska med 32 000 ton per år och svaveldioxidutsläppen till luft med 26 000 ton per år. Detta motsvarar hälften av de gemensamma svavelutsläppen i Danmark, Finland och Sverige.

»Syftet är att säkerställa konkurrenskraften.«

– **Vi är fast beslutna** om att fortsätta förbättra vår kostnadseffektivitet och kundbetjäning, säger Gunnar Okk, Eesti Energias verkställande direktör och ordförande för ledningsgruppen.

– Dessutom kommer vi att satsa mycket resurser på att fortsättningsvis minska på verksamhetens miljöpåverkan. ■

Investeringarna i Narva-verken leder till kraftiga minskningar i svavel- och stoftutsläppen.

Lettisk storsatsning på effektivare eltransmission

Latvenergo är ett aktiebolag som i sin helhet ägs av den lettiska staten. Bolaget äger transmissions- och distributionsnätet i landet och nästan hela kraftproduktionen. Latvenergo har tre vattenkraftverk: två kraftvärmeverk och ett värmeverk. År 2000 uppgick elproduktionen till knappt 4 000 GWh och värmeproduktionen till ca 2 600 GWh. Därtill importerar Lettland ca 1 700 MWh elektricitet från Estland, Litauen och Ryssland.

– Av elektriciteten produceras mellan 70 och 80 procent i vattenkraftverk, så en stor del av vår produktion är mycket miljövänlig, konstaterar Mara Kalnina som ansvarar för Latvenergos miljöarbete. Dessutom har vi två vindmøller.

Bolagets tre vattenkraftverk finns vid Daugava-floden, som flyter genom huvudstaden Riga.

NIB och Latvenergo avtalade under sommaren 2002 om ett lån på ca 40 miljoner euro avsett främst för bolagets omfattande investeringar i transmissions- och distributionsnätet. Efter detta har även EIB beviljat ett långfristigt lån till bolaget.

– Förutom att vi rehabiliterar kraftnätet planerar vi att genomföra en del andra omfattande investeringar under de närmaste åren. Den nuvarande kraftproduktionen ska effektiviseras och de existerande dammarna vid vattenkraftverken ska förstärkas, berättar Ivars Liuziniks, styrelsens viceordförande.

Latvenergo är ett av de största bolagen i Lettland och hela Baltikum med en omsättning på ca 310 miljoner euro år 2001. Bolaget har ca 6 800 anställda. ■

Baiba Abelniece

Latvenergo effektiviserar kraftnätet i hela landet.

Danska elledningar går under jorden

Kraftiga stormar har lett till att danska eldistributören SEAS Distribution investerar i kablar under jorden hellre än ovanför marken.

Under 1990-talet drabbades Europa oftare av stormar än under tidigare decennier. Förutom att förstöra broar och byggnader rev de kraftiga stormarna ner elledningar och hushåll blev utan elektricitet och värme. Kraftbolagen måste resa nedfallna stolpar och kablar på nytt.

För att trygga elförsörjningen under t.ex. stormar ska SEAS Distribution på södra Sjælland i Danmark flytta 2 000 km ledningar, som nu hänger i luften, ner under markytan.

– Det är fråga om en omfattande investering för oss, berättar Lars Friis som ansvarar för utvecklingen av verksamheten.

– Det goda samarbetet med NIB och det långfristiga lånet med fördelaktiga villkor gjorde det möjligt för oss att göra upp

ett genomförbart finansieringspaket för investeringen, berättar Friis. De totala projektkostnaderna uppgår till 375 miljoner danska kronor, eller ca 48 miljoner euro.

Själva arbetet med att gräva ner kablarna i jorden var föremål för en EU-anbudstävling som vanns av det danska entreprenörsföretaget MTH. Bolaget har tidvis haft upp till 150 personer sysselsatta i projektet. Därutöver har SEAS Distribution ca 25 medarbetare som uteslutande arbetar i projektet.

Det två år långa projektet påbörjades år 2001 och väntas vara färdigt under 2003 enligt tidplanen. Tack vare investeringen förbättras säkerheten i distributionen.

Dessutom minskar risken för förluster till följd av kraftiga stormar. Också landskapet vinner på att elledningarna försvinner under jorden.

– En allt viktigare aspekt då man lägger kablar är att kvaliteten på den visuella miljön höjs, berättar Per Klaumann, NIB:s regionchef för Danmark.

I januari 2003 avtalade NIB om ett annat lån för kabelläggning av luftledningar. Lånet gick till NVE Net på nordvästra Sjælland som ska lägga ca 3 000 km luftledningar under jorden. ■

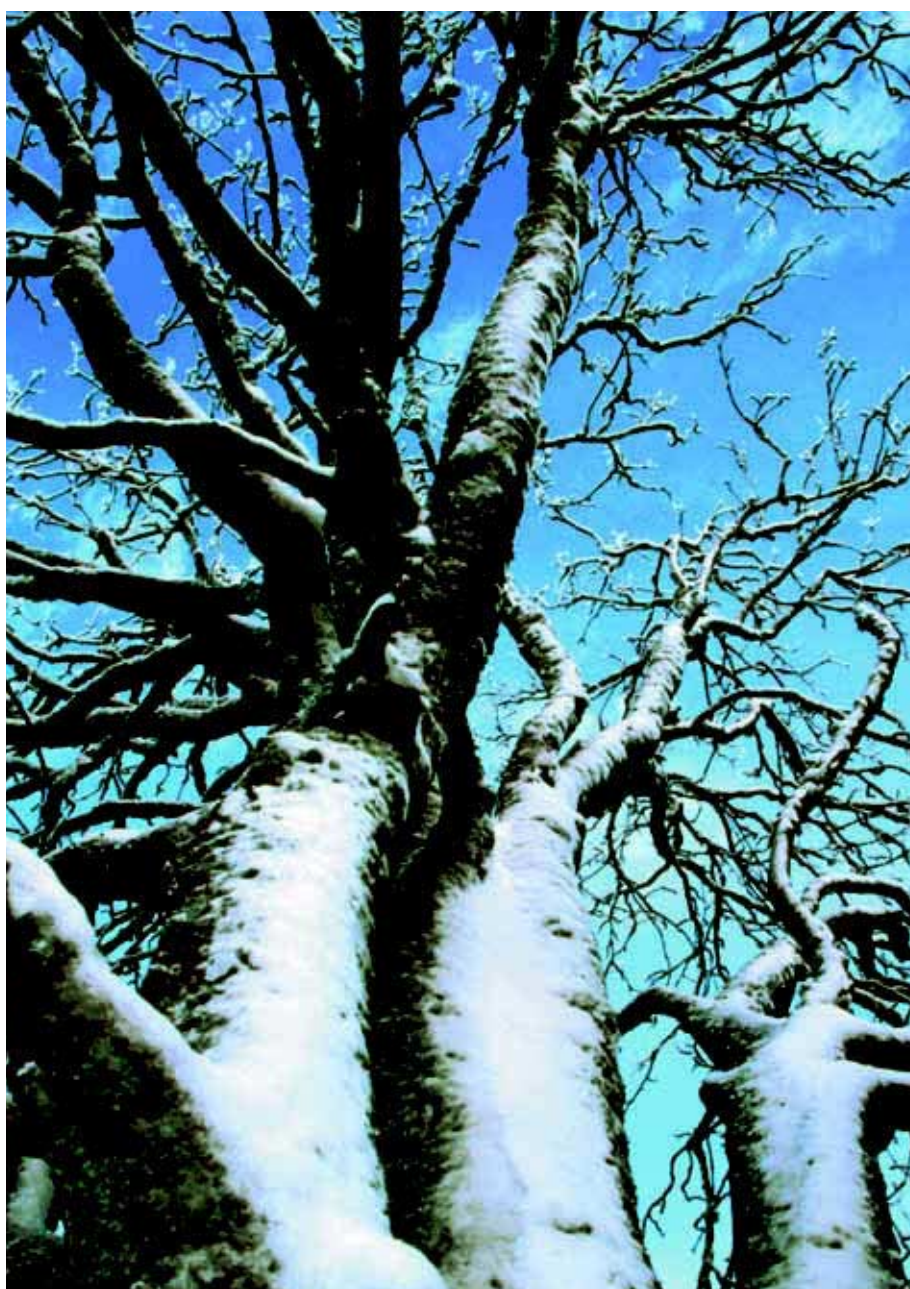

INNAN VÄRLDEN VAKNAT

Den estniska naturfotografen Mati Kose har tagit bilderna på det här uppslaget. Till hans favoritmotiv hör gyllene ljus över landskap som träffas av morgonens första solstrålar.

Koses prisbelönta fotografier har rönt uppmärksamhet både i Estland och på andra håll i Europa.

Föregångare inom livsmedelsteknologi

Isländska Marel är en av världens största tillverkare av maskiner och teknologi för livsmedelsframställning. Inget annat isländskt bolag sysselsätter lika många ingenjörer och tekniker. Sedan september 2002 förfogar företaget över nya industrilokaler på nästan 16 000 kvadratmeter.

Marel grundades år 1983 som ett spin-off-företag av Islands Universitet. Företagets syfte var då att undersöka möjligheterna för att använda ny teknologi och datorer vid tillverkning av fiskprodukter. Som ett resultat av detta lyckades Marel effektivisera fiskeindustrin på Island och snart riktades fokus också mot andra former av livsmedel.

Under de senaste tjugo åren har Marel haft ett tätt samarbete med ledande internationella fisk-, kött- och fågelproducenter som numera vänder sig till företaget för att finna lösningar på tekniska produktionsproblem. Tack vare samarbetet utvecklar Marel ständigt ny teknologi och nya produkter. Marels tekniska kunnande inom verkstads- och datateknik gör det

möjligt att tillverka maskiner för framställning av allt från tillredda råkor och laxfiléer till kycklingbröst, entrecôte eller shish kebab, för att ta några exempel.

Marels expansion ställer stora krav på industrilokalerna, och i september 2002 invigdes företagets nya byggnad i Garðabær kommun strax utanför Reykjavík på Island. Byggnaden, som delvis finansieras med ett lån från NIB, hör till de största fastigheterna för teknisk industri på Island. Här finns den senaste utrustningen inom produktions- och forskningsteknologi – byggnaden skall erbjuda Marels anställda, och genom dem också kunderna, de bästa tänkbara faciliteter. ■

Marels nya byggnad hör till de största fastigheterna för teknisk industri på Island. Här arbetar fler ingenjörer och tekniker än i något annat isländskt företag.

NOPEF LÄMNAR BALTIKUM

Tror på Ryssland

Det finns ett uppenbart intresse bland nordiska företag för verksamhet i Ryssland. På Nordiska Projektexportfonden Nopefs lista över lånebeviljningar är Ryssland nummer ett. Då Nopef inom några år lämnar Baltikum lär den ryska dominansen bli än starkare.

– **Det är en jättemarknad**, konstaterar Nopefs vd Per-Olof Dahllöf. Så satsar också många av de företag som Nopef samarbetar med inte bara på produktion i öst, utan också på att få in en fot på marknaden. En femtedel av de projekt som Nopef godkände år 2002 gick till Ryssland. Nopef beviljar lån och stöd till nordiska företag för förstudier i samband med projektexport och utlandsetableringar. Bland företagen i de nordiska länderna är det av geografiska skäl framför allt finländska företag som riktar blickarna mot Ryssland. Enligt Dahllöf är det viktigt att företag som etablerar sig i öst är beredda på snabba förändringar. Han poängterar vikten av uthållighet. Dessutom är personrelationer viktiga; det gäller att ha de rätta kontakterna.

Nopef stöder projekt enbart utanför EU och EFTA. I och med EU-utvidgningen kommer således Baltikum, som en stor del av projekten hittills har gått till, att falla bort. Dahllöf säger att Nopef

senast år 2005 skall avsluta all finansiering av projekt i Estland, Lettland och Litauen. I stället tror han att Nopef kommer att öka sitt engagemang i framför allt Ryssland och Ukraina, men också i andra länder i närområdet. Enligt Dahllöf har det dessutom framförts politiska önskemål om att stöda verksamhet i Kaliningrad, med tanke på att den ryska enklaven inom kort ligger mitt i EU.

Nopef fyllde 20 år 2002. Det ursprungliga initiativet till fonden kom från Nordiska Investeringsbanken, då det behövdes en instans för att identifiera goda projekt som banken senare kunde finansiera. Nopef är en systerorganisation till NIB och hör till Nordiska finansgruppen.

– Vi har i motsats till de andra i gruppen inget grundkapital, säger Dahllöf och konstaterar att Nopef är beroende av anslag. Verksamheten finansieras av Nordiska ministerrådet och de fem nordiska länderna.

www.nopef.com

2 500 KVADRATMETER FABRIK UTANFÖR MOSKVA

Advakom verkar sedan 2001 i staden Dubna, dryga hundra kilometer norr om Moskva. Advakom tillverkar data- och telekomkomponenter och är ett av de nordiska företag som Nopef stött vid förstudier.

– Det här är ett litet svenskt entreprenörsprojekt, säger Advakoms svenska vd Per Strandqvist. I fabriken i Dubna tillverkas kabel för datanät, baserat på koppar och olika plastmaterial. Dessutom producerar Advakom plåtskåp anpassade för datainstallationer. Företaget monterar också olika typer av kablar och kontaktdon.

– I framtiden kan vi tänka oss att göra också annat, vi är en underleverantör som kan anpassa produktionen till marknadens behov.

Nittio procent av försäljningen går till den ryska marknaden, medan resterande tio procent går till Sverige.

Den första hösten i Ryssland gick till byråkrati, men i december 2001 kunde Advakom ta in utrustning i landet. Att valet av lokaliseringsort föll på just Dubna var en summa av flera olika faktorer. Advakom ville inte etablera sig i Moskva, men ändå finnas nära huvudstaden där kunderna finns.

– Ett litet företag i Moskva har inget värde, ingen kraft eller makt, säger Strandqvist och påpekar att arbetskraftens rörlighet dessutom är stor i Moskva.

Starten har gått långsammare än beräknat.

– Det är en kombination av oerfarenhet, överoptimistisk planering och det faktum att Ryssland är Ryssland och inte Sverige eller Danmark, förklarar Strandqvist.

Å andra sidan är den rubbade tidtabellen det enda större problemet Advakom för närvarande har. Företaget har utvecklat ett tjugotal nya produkter och byggt upp en kundplattform som kan tillfredsställa företagets försäljningsplan.

Den svenska ledningen och privata investerare äger 62 procent av företaget, medan Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) står för 38 procent. Swedfund International har beviljat Advakom en femårig kredit. ■

Nordiskt samarbete i 50 år

I oktober 2002 firade Nordiska rådet sitt 50-årsjubileum i Helsingfors. Samtliga nordiska statsöverhuvud och statsministrar fanns på plats på den 54:e sessionen för att fira det nordiska samarbetet.

Nordiska rådet är ett unikt mellanstatligt samarbetsorgan. Rådet fungerar som ett gemensamt forum där ministrar och parlamentariker möts över land- och partigränser för att dryfta aktuella frågor och dra upp riktlinjerna för nordiskt samarbete.

För 50 år sedan, år 1952, godkändes Nordiska rådets arbetsordning av parlamenten i Sverige, Norge, Danmark och Island. Det första ärendet som rådet behandlade var den nordiska passfriheten som trädde ikraft redan samma år. År 1955 var medlemmarna fulltaliga då också Finland anslöt sig till rådet.

Under rådets 50 arbetsår har många viktiga beslut fattats. Idén om en nordisk investeringsbank lanserades redan på 1950-talet i samband med

Martti Uusikylä

På museet för nutidskonst, Kiasma, i Helsingfors ordnade NIB sin traditionella mottagning under Nordiska rådets session. Här samtalar NIB:s verkställande direktör Jón Sigurðsson med Islands president Ólafur Ragnar Grímsson.

försöket att bilda en nordisk tullunion. Idén blev på grund av oljekrisen åter aktuell i början av 1970-talet, och år 1976 inledde NIB sin verksamhet i Helsingfors. ■

Lehtikuru

Alla nordiska statsministrar deltog i jubileumssessionen.

Senior upplåningshandläggare Samu Slotte, upplåningschef Kari Kukka och chefen för finansjuridik Sten Holmberg (sittande) är stolta över NIB:s första globala benchmark-emission.

AKTIV UPPLÅNINGSVERKSAMHET

NIB:s största emission någonsin

I december genomförde NIB sin största emission någonsin, på 1 miljard US-dollar, i USA. Transaktionen registrerades hos Securities and Exchange Commission i USA. Emissionen har en löptid på drygt 3 år, med maturitetsdag i januari 2006. Det är fråga om NIB:s första globala benchmark-emission. Det här innebär att obligationerna kunde säljas och registreras i clearingsystem också utanför USA. Obligationerna är noterade på börsen i Luxemburg. Transaktionens storlek och globala format gjorde att transaktionen var av intresse för många investerare, som inte tidigare hade investerat i bankens obligationer.

Inför emissionen uppdaterades ban-

kens amerikanska MTN-program, som etablerades redan 1993. Rambeloppet höjdes från 600 miljoner US-dollar till 3 miljarder US-dollar. Samtidigt ändrades programdokumentationen så att globala benchmark-emissioner blev möjliga. Under programmet kan banken ställa ut obligationer i olika valutor.

Förutom emissionen i USA var 2002 ett aktivt år med många emissioner. På Island emitterade NIB ett obligationslån på 3 miljarder isländska kronor, motsvarande ca 35 miljoner euro. Lånet har en maturitet på 15 år. Lånet är börsnoterat i Reykjavik och därmed är NIB den första multilaterala institutionen som emitterat på den isländska kapitalmarknaden.

Banken har tidigare emitterat ISK-obligationer riktade till investerare i Centraleuropa.

Två emissioner i norska kronor gjordes i slutet av året. Emissionerna riktades främst till privatpersoner i Centraleuropa och uppgick sammanlagt till 900 miljoner norska kronor, motsvarande ca 120 miljoner euro.

Förutom den amerikanska dollarn var japanska yen, taiwanesiska dollar, Hongkong-dollar och euro de viktigaste upplåningsvalutorna under året. ■

Investerarseminarium i New York

Aktuella ekonomiska frågor inom Norden, EU och USA dryftades på ett ekonomiskt seminarium om transatlantiskt ekonomiskt samarbete som NIB arrangerade i november. Seminariet som hölls på Scandinavia House i New York samlade en stor skara amerikanska placerare och företagsledare.

Föredragshållare var amerikanska centralbanksexperter och nordisk ekonomisk expertis. Evenemanget arrangerades tillsammans med The American-Scandinavian Foundation som i samband med bankens 25-årsfestligheter fick mottaga en jubileumsdonation.

Scandinavia House i New York fungerar som det ledande kulturcentret för nordisk kultur i USA och upprätthålls av The American-Scandinavian Foundation, som befrämjar samarbetet mellan de fem nordiska länderna och USA. Fonden delar årligen ut stipendier till forskare och konstnärer för att stärka utbytet mellan Norden och USA.

Kulturcentret Scandinavia House bju-

der på ett mångsidigt program för allmänheten med bl.a. utställningar, konserter och föreläsningar. Sedan invigningen i oktober 2000 har över 100 000

besökare hittat vägen till det nya kulturhuset på Manhattan. ■

Tina Buckman

Paneldeltagare i seminariet på Scandinavia House från vänster: NIB:s vd Jón Sigurðsson; Björn Wahlroos, koncernchef för finska Sampo, Benjamin M. Friedman, professor vid Harvard, William J. McDonough, chef för Federal Reserve i New York och Svein Gjedrem, chef för Norges nationalbank. Längst t.h. Edward P. Gallagher, direktör vid American-Scandinavian Foundation.

Christer
Holmström

Laurent
Jorelle

Börje
Lundvall

Eva
Sandström

Roger
Haaparinne

Linda
Sundberg

Charlotta
Tallqvist

PÅ NYA POSTER

Christer Holmström (FIN) har utnämnts till systemspecialist på IT-avdelningen.

Laurent Jorelle (FRA) har anställts som IT-specialist på IT-avdelningen. Han kommer från Domasoft i Helsingfors.

Börje Lundvall (S) har anställts som Senior projektanalytiker på analysavdel-

ningen. Tidigare har han arbetat på svenska Ericsson och som Management Consultant i eget företag.

Eva Sandström (FIN) har utnämnts till biträdande regionchef inom privatsektorenheten på internationella avdelningen. Hon vikarieras under sin moderskapsledighet fram till hösten 2003 av **Roger Haaparinne** (FIN) som anställts som Sr lånehandläggare. Han har senast arbetat för Sampo Bank plc i Singapore.

Linda Sundberg (FIN) har anställts som personalsekreterare på avdelningen för Personal och kontor. Hon kommer närmast från Rederi AB Eckerö Linjen.

Charlotta Tallqvist (FIN) har tillträtt tjänsten som handläggare på internationella avdelningen, region Central- och Östeuropa. Hon kommer närmast från IT-bolaget Quartal Oy. Hon har tidigare arbetat med bl.a. projektf finansiering för Deutsche Bank i Frankfurt och London.

Detta är NIB

Nordiska Investeringsbanken (NIB) finansierar privata och offentliga projekt som prioriteras i de nordiska länderna och av låntagarna. Banken finansierar projekt både i och utanför Norden.

NIB är en multilateral finansieringsinstitution, som ägs av de fem nordiska länderna och drivs enligt sunda, bankmässiga principer. Ägarna utser ledamöterna i ban-

kens styrelse och kontrollkommitté.

NIB erbjuder sina kunder långfristiga lån och garantier på konkurrenskraftiga, marknadsmässiga villkor.

Banken anskaffar medlen för utlåning genom upplåning på den internationella kapitalmarknaden. NIB:s obligationer åtnjuter högsta möjliga kreditvärdighet, AAA/Aaa hos de ledande kreditvärderings-

instituten Standard & Poor's och Moody's.

NIB har huvudkontor i Helsingfors samt kontor i Köpenhamn, Oslo, Reykjavík, Stockholm och Singapore. Banken har ca 140 anställda, som kommer från alla nordiska länder. ■

DETTA FINANSIERAR NIB

NIB finansierar investeringsprojekt och projektexport av ömsesidigt intresse för Norden och för låntagarna. Hög prioritet har investeringar som främjar det ekonomiska samarbetet inom Norden. Lån ges till investeringar som tryggar energiförsörjning, förbättrar infrastruktur eller stöder forskning och utveckling. Hög prioritet har också projekt som förbättrar miljön i Norden och i dess närområden.

NIB kan delta i finansieringen av inkommande direktinvesteringar med samsättningsfrämjande effekter i Norden.

NIB finansierar olika internationella projekt såväl på tillväxtmarknaderna som inom OECD-området. Banken ger lån till projekt som stöder den ekonomiska utvecklingen i Nordens närområden samt till investeringar i olika delar av världen som är av ömsesidigt intresse för mottagarlandet och för Norden.

Utöver att ge lån beviljar NIB garantier för projekt som uppfyller bankens villkor.

LÅN I NORDEN

Investeringslån

NIB beviljar medel- och långfristiga lån med en löptid på 5 till 15 år. Lånen beviljas i olika valutor till fast eller rörlig, marknadsmässig ränta och för upp till hälften av projektets totalkostnad.

NIB finansierar projekt inom:

- tillverkningsindustrin, bl.a. investeringar i anläggningar,
- infrastruktur, satsningar inom energisektorn, samfärdsel, telekommunikation, vattenförsörjning och avfallshandling,
- miljöområdet, både inom den privata och den offentliga sektorn,
- forskning och utveckling,
- gränsöverskridande investeringar, bl.a. företagsförvärv,
- utländska investeringar i Norden.

Regionallån

Lånen beviljas nationella regionalpolitiska kreditinstitut för vidareutveckling av näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden.

LÅN UTANFÖR NORDEN

Kärnan i NIB:s utlåning utanför Norden är lån under bankens projektinvesteringslåneordning. Det är långfristiga lån – upp till 20 år – för projekt på tillväxtmarknaderna i Asien, Mellanöstern, Central- och Östeuropa, Latinamerika samt Afrika. Lånen ges företrädesvis till låntagarlandets regering eller en offentlig finansinstitution. Projektinvesteringsslån beviljas även utan statsgaranti, främst till infrastrukturinvesteringar inom privatsektorn. Lån beviljas för upp till hälften av projektets totalkostnad. Lånen kan användas för

finansiering av alla typer av projektkostnader inklusive de lokala kostnaderna. Lånen ges till marknadsmässig ränta och i den valuta som kunden önskar. Hittills har projektinvesteringsslån lämnats för projekt i ca 40 länder.

NIB beviljar även lån till nordiska företags investeringar – bl.a. samriskföretag och företagsförvärv – inom OECD-området och Baltikum.

NORDENS NÄROMRÅDEN

NIB prioriterar finansiering av offentliga och privata infrastrukturinvesteringar i Nordens närområden.

Högsta prioritet har offentliga och privata miljöprojekt i Polen, Kaliningradområdet, Estland, Lettland, Litauen samt nordvästra Ryssland. För detta ändamål finns en specielllåneordning, miljöinvesteringsslån (MIL). Projekten skall bidra till att minska miljöbelastningen och därmed också de gränsöverskridande föroreningarna. Miljöinvesteringsslån beviljas på bankmässiga villkor till stater, myndigheter, institutioner och företag.

Vidare deltar NIB i finansiering av projekt i Baltikum genom lån till såväl baltiska som nordiska företag som investerar i de baltiska länderna. ■

Miljöfinansiering och energilån

Nordiska Investeringsbanken uppvisar ett gott resultat för årets första åtta månader 2002. Vid periodens slut uppgick räntenettet till 100 miljoner euro mot 98 miljoner euro för motsvarande period året innan. Överskottet för räkenskapsperioden uppgick till 97 miljoner euro (motsvarande period år 2001: 83 miljoner euro). Balansomslutningen uppgick till 14,9 miljarder euro mot 15 miljarder euro vid årsskiftet 2001-2002. Nettolikviditeten uppgick vid periodens slut till 2 287 miljoner euro mot 2 641 miljoner euro vid årsskiftet.

Nyupplåningen under årets första åtta månader motsvarade 1 679 miljoner euro mot 1 889 miljoner euro vid motsvarande tidpunkt ifjol. Japanska yen, amerikanska dollar, nya taiwanesiska dollar, Hongkong-dollar och euro har utgjort de viktigaste upplåningsvalutorna under perioden.

Tillverkningsindustrin utgjorde den största sektorn inom bankens nordiska utlåning. Inom pappersindustrin deltog banken i finansiering av miljöförbättrande investeringar eller gränsöverskridande företagsförvärv. Inom energisektorn finansierade NIB investeringar i flera bio-

bränsleeldade kraftverk i Finland, i vindkraft i Danmark samt utbyggnad av transmissionsnät i Danmark, Norge och på Island.

Inom bankens internationella utlåning dominerades utbetalningarna av lån till infrastrukturinvesteringar, främst transport och kommunikation samt energisektorn.

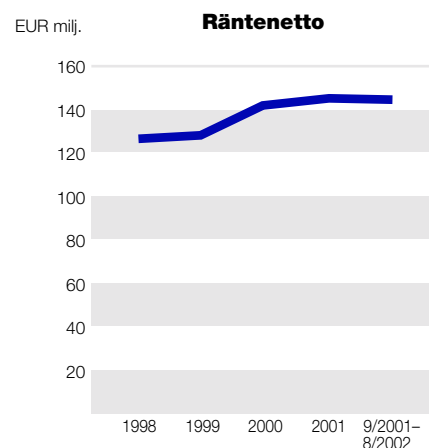
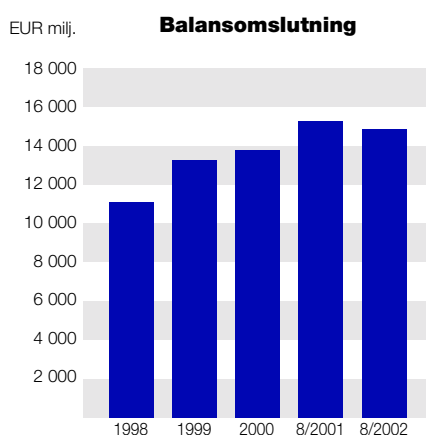
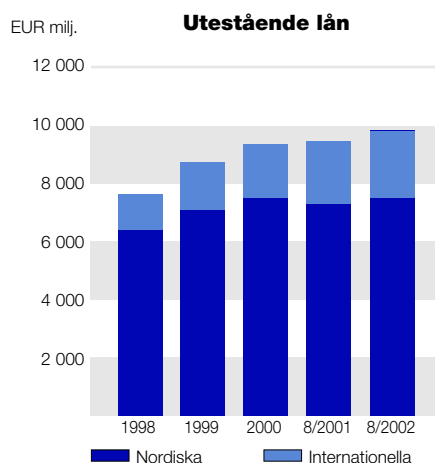
Banken har varit med om att skapa betydande investeringsmöjligheter inom de statliga baltiska kraftbolagen för omfattande modernisering av kraftproduktion, transmission och distribution. NIB avtalade om lån med de statsägda estniska och lettiska energibolagen och är nu den största enskilda externfinansiären inom den baltiska energisektorn.

Miljölåneverksamheten är en av hörnstenarna i bankens utlåning. I juni godkände Nordiska ministerrådet en höjning av bankens speciella miljölåneordning för närområdena från 100 miljoner euro till 300 miljoner euro. Denna förhöjning är en viktig förutsättning för bankens aktiva deltagande i NDEP, Nordliga dimensionens miljöpartnerskap. Partnerskapet verkar för att koordinera och effektivisera

finansieringen av angelägna miljöprojekt med gränsöverskridande effekter inom den nordliga dimensionens område, inledningsvis i nordvästra Ryssland och Kaliningradregionen. NIB innehade ordförandeposten i partnerskapet under det första verksamhetsåret fram till juli 2002.

Kvaliteten på bankens låneportföljer och finansiella motparter har fortsatt hållits på en hög och stabil nivå. Under perioden har banken bokfört reserveringar för befarade kreditförluster om sammanlagt 1,2 miljoner euro för två engagemang.

Bankens gynnsamma resultatutveckling under årets första åtta månader förväntas fortsätta till årets slut. ■

Nordiska Investeringsbanken (NIB) beviljar långfristiga lån och garantier på konkurrenskraftiga, marknadsmässiga villkor till projekt som främjar nordiskt näringsliv.

Projekten kan gälla satsningar inom infrastruktur, till exempel energi och vattenförsörjning, forskning och utveckling, företagsförvärv eller miljöinvesteringar. Viktigt är att alla projekt är miljömässigt acceptabla.

NIB finansierar privata och offentliga projekt både i och utanför Norden. **NIB** ägs av de fem nordiska länderna och har sitt huvudkontor i Helsingfors.

NORDISKA INVESTERINGSBANKEN

Fabiansgatan 34
PB 249, FIN-00171 Helsingfors, Finland
Telefon +358 9 180 01
E-post: info@nib.int
www.nib.int